

การจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

นางสาวสิริกัญญา ปานพวงศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-0256-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I2021433X

1 ส.ย. 2546

THE PUBLIC SECTORS WELFARE PROVISION
FOR ELDERLY IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Sirkunya Parnpuangsri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Faculty of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2000
ISBN 974-13-0256-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวสิริกัญญา ปานพวงศรี

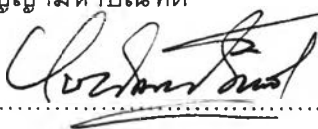
สาขาวิชา

สังคมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ตินณะกุล

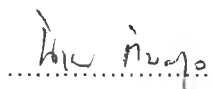
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

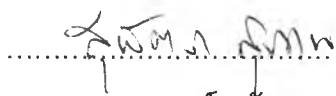

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ตินณะกุล)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุตตรา สุภาพ)

นางสาวสิริกัญญา ปานพ่วงศรี: การจัดสวัสดิการของภาครัฐแก่ผู้สูงอายุในเขต
กรุงเทพมหานคร (THE PUBLIC SECTORS WELFARE PROVISION FOR
ELDERLY IN BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา: ผศ.ดร. นิเทศ ดินณะกุล,
161 หน้า. ISBN 974-13-0256-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
ของภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อมูลในการวิจัยเก็บรวบรวมจากผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศ
หญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1 ปี
โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 200 ราย และโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจำนวน 10 ราย สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
ทดสอบค่าไคสแควร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้
ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานเป็นไปตามสมมติฐาน 1 ข้อ ได้แก่ สถานภาพ
การสมรส ที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับบริการจากภาครัฐ และ
ปฏิเสธสมมติฐาน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพ
การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการ
ได้รับบริการจากภาครัฐ

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต.....สิริกัญญา ปานพ่วงศรี.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....นิเทศ ดินณะกุล.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4281191824 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD : ELDERLY / WELFARE / PUBLIC SECTORS / BANGKOK METROPOLIS

SIRIKUNYA PARNPUANGSRI : THE PUBLIC SECTORS WELFARE

PROVISION FOR ELDERLY IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR

: ASSIST. PROF. NITHET TINNAKUL Ph.D. , 161 pp. ISBN 974-13-0256-8.

The purpose of this research was to study about the Public Sectors Welfare Provision for Elderly in Bangkok Metropolis . The data for this research collected from male and female elderly who were 60 years old and over and continuously lived in Bangkok not less than 1 year . The researcher collected data of 200 cases from the elderly by using questionnaire and in – depth interview for 10 cases . The statistical methods in analyzing the data were percentile , arithmetic mean , standard deviation and chi – square test with the significant level at 0.05

The result of this research were in accordance with one hypothesis on marital status which related to the elderly 's needs of government service and rejected 7 hypotheses on sex , age , income , education , number of children , health and the relationship with children.

Departme Sociology and Anthropology

Field of study Sociology

Academic year 2000

Student 's signature. *Sirikunya Parnpuangsri*

Advisor 's signature. *Nithet Tinnakul*

Co – advisor 's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลสำเร็จด้วยดีด้วยความกรุณาของคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเป็นที่เรียบร้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล ซึ่งได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เอาใจใส่ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลความก้าวหน้ารวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำ รองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นผู้ให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางการวิจัย และรองศาสตราจารย์ผู้พิชิตสุภาพ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และสละเวลาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้สูงอายุทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลต่างๆ เป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติที่เป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนถึงห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้เป็นแหล่งใช้ในการค้นคว้าข้อมูลจนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณวิฑูรย์ ช้างครและเพื่อนๆ ร่วมรุ่น ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยในการแจกแบบสอบถามในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี รวมทั้ง ร.ต.อ.อนุสรณ์ แก่งสันเทียะ ที่เป็นกำลังใจและให้ข้อเสนอแนะบางประการในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยตลอด

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่เป็นอย่างสูงที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมีแรงใจในการศึกษา และการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จการศึกษาด้วยดีตลอดมา

ความสำเร็จและคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ท่านผู้มีพระคุณทุกท่านดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น

นางสาวสิริกันยา ปานพวงศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ทฤษฎี แนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดวัฒนธรรมรอง.....	6
แนวคิดพื้นฐานในการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ.....	7
แนวคิดด้านการป้องกัน แก่ไข และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุ.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางสังคม.....	9
การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ.....	10
ปัญหาผู้สูงอายุ.....	15
การให้สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	20
การจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุในเมืองหลวง.....	30
มาตรการการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ.....	35
การบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน.....	38
ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราด้านชีววิทยา.....	42
ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราด้านจิตวิทยา.....	42
ทฤษฎีเกี่ยวกับความชราด้านสังคมวิทยา.....	43
ทฤษฎีความต้องการขั้นพื้นฐานของมาสโลว์.....	45
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
สมมติฐานในการวิจัย.....	62
นิยามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	65
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
การทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัด.....	73
การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล.....	76
4. ผลการวิจัย.....	78
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	78
ข้อมูลภูมิหลังครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	86
ข้อมูลภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	88
ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการของภาครัฐ.....	91
ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการของภาครัฐ.....	105
ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในเรื่องความต้องการสวัสดิการของภาครัฐ :	106
การสัมภาษณ์เจาะลึก	
5. การพิสูจน์สมมติฐานและอภิปรายผลการวิจัย.....	121
การพิสูจน์สมมติฐานของการวิจัย.....	121
การอภิปรายผลการวิจัย.....	133
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	139
สรุปผลการวิจัย.....	139
ปัญหาที่พบในการวิจัย.....	144
ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ.....	144
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ.....	145
รายการอ้างอิง.....	146
ภาคผนวก.....	151
ประวัติผู้เขียน.....	161

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. แสดงรายชื่อเขตการปกครองของกรุงเทพมหานครกับจำนวนประชากรผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2543.....	66
2. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้จำแนกตามเขต.....	69
3. แสดงค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของแบบวัดความต้องการผู้สูงอายุ.....	74
4. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องเพศของกลุ่มตัวอย่าง.....	78
5. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
6. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องสถานภาพสมรสของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
7. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องจำนวนบุตรของกลุ่มตัวอย่าง.....	81
8. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	82
9. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องแหล่งที่มาของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	83
10. แสดงจำนวนและร้อยละในเรื่องระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	84
11. แสดงจำนวนและร้อยละของความเพียงพอของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	85
12. แสดงจำนวนและร้อยละของการอยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่าง.....	86
13. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องระดับของการได้รับความอบอุ่นจากบุตรหลาน.....	87
14. แสดงจำนวนและร้อยละปัญหาสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	88
15. แสดงจำนวนและร้อยละโรคประจำตัวของกลุ่มตัวอย่าง.....	89
16. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติตัวเมื่อมีปัญหาด้านสุขภาพ.....	90
17. แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการของผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัย.....	91
18. แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการของผู้สูงอายุในด้านบริการสวัสดิการ.....	93
19. แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการของผู้สูงอายุในด้านบริการการศึกษา.....	96
20. แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการของผู้สูงอายุในด้านความมั่นคงของรายได้และการทำงาน.....	98
21. แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการของผู้สูงอายุในด้านสังคมและวัฒนธรรม.....	121
22. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความต้องการในเรื่องสวัสดิการจากภาครัฐ.....	122
23. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความต้องการในการได้รับบริการจากภาครัฐ.....	123

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
24. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความต้องการในการได้รับบริการ.....	124
จากภาครัฐ	
25. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความต้องการในการได้รับ.....	125
บริการจากภาครัฐ	
26. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุตรกับความต้องการในการได้รับบริการ.....	126
จากภาครัฐ	
27. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพร่างกายกับความต้องการในการได้รับบริการ.....	127
จากภาครัฐ	
28. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับความต้องการในการได้.....	129
รับบริการจากภาครัฐ	
29. แสดงผลความสัมพันธ์ระหว่างการติดต่อสัมพันธ์กับบุตรหลานกับความต้องการ.....	130
ในการได้รับบริการจากภาครัฐ	
30. แสดงผลสรุปสมมติฐานที่ตั้งไว้.....	132